

Απόστολος Πιερρής

«ΠΑΤΡΙΝΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ»: ΝΑ ΘΑΨΟΥΜΕ ΤΟ ΨΟΦΙΜΙ ΓΙΑ ΝΑ ΞΑΝΑΓΕΝΝΗΘΕΙ ΚΑΤΙ ΚΑΛΟ

Άρχισα από το προηγούμενο άρθρο μου να καταγράψω την πολιτιστική κατάσταση της Πάτρας όπως έχει, πέρα από τα γλυκανάλατα των όσων την εκφράζουν και την διαιωνίζουν εσκεμμένα ή αβούλως, και πέρα από τις ροζ αποχρώσεις αυτών που την διαχειρίζονται δημοτικά. Κοιτώντας την πραγματικότητα κατάματα, μπορείς να έχεις και έγκυρη γνώμη για το τι πρέπει να γίνει. Ειδάλλως τα «πρέπει» είναι μηδενικά και κενά.

Μίλησα την περασμένη Δευτέρα για τα θεατρικά. Επίκαιρο είναι σήμερα Καθαρή Δευτέρα να δούμε τον «Θεσμό του Καρναβαλιού». Τώρα βέβαια ο Καρνάβαλος είναι διαχρονικά επίκαιρος ως ο μόνος γνήσιος θεσμός του Καθεστώτος και των καθεστωτικών και παρακαθεστωτικών, μεγάλων και μικρών, κεντρικών και τοπικών.

Στην περίπτωση του Πατρινού Καρναβαλιού έχει ολοφάνερη εφαρμογή αυτό που πολλές φορές έχω τονίσει, ότι στη βάση κάθε μεγάλης επιτυχίας υπάρχει μια ισχυρή ταυτότητα, ενώ ο ισχυρότερος λόγος μιας παταγώδους αποτυχίας είναι η απουσία χαρακτηριστικής ταυτότητας. Αυτό το ξέρουν τώρα π.χ. όλες οι σημαντικές επιχειρήσεις, οι οποίες ψάχνουν με κάθε τρόπο να αποκτήσουν «εταιρική ταυτότητα» και να εμπεδώσουν μια «φιλοσοφία». Η κλασσική διατύπωση του ζητήματος είναι, με απλά λόγια, ότι τίποτα δεν έχει τη δύναμη να υπάρχει, να διαρκεί και να δρα, αν στερείται μιας ενοποιού μορφής, ενός πολύ συγκεκριμένου χαρακτήρα. Αυτή η ουσιώδης μορφή, αυτή που κάνει ένα πράγμα να είναι

αυτό που είναι και να ξεχωρίζει από όλα τα άλλα, αυτή είναι που δίνει σε κάθε πράγμα τη δυναμική του.

Για να κάνεις λοιπόν κάτι, και μάλιστα κάτι σημαντικό, πρέπει πρώτα να θέσεις ένα σαφώς ορισμένο στόχο. Στόχο με τόσο πιο ισχυρή ταυτότητα όσο ψηλότερα θέλεις να σκοπεύσεις. Ισχυρή ταυτότητα θα πει και πολύ ιδιαίτερη φυσιογνωμία, τέτοια που να συνιστά οξύτατο συγκριτικό πλεονέκτημα. Και μετά από την κατάλληλη στοχοθεσία, πρέπει να προσεπινοήσεις τον τρόπο επίτευξής του, τα μέσα για να επιτύχεις το σκοπό. Αν ο σκοπός είναι επαρκώς ορισμένος, ο προσδιορισμός των μέσων είναι σαν αντίστροφος συλλογισμός, όπως λέει ο Αριστοτέλης. Έχει δηλαδή τη λογική αναγκαιότητα ενός αξιωματικού συστήματος. Για να γίνει το Ω πρέπει να γίνει το Ψ. Για να γίνει το Ψ πρέπει προηγουμένως να γίνει το Χ ... κ.ο.κ., μέχρι κάποιο Α που μπορεί να γίνει άμεσα. Κι έτσι «κλείδωσα» το Ω στο μέλλον (βεβαίως πάντα κατά την ανθρώπινη εμβέλεια, αλλά αυτή του σοφού, όχι του ανόητου), κάνοντας τώρα το Α. Απλοποιημένο – αλλά αυτό είναι το σχήμα.

Τι σχέση τώρα έχουν αυτά με το Καρναβάλι της Πάτρας; Αμεσότητα και κραταιότητα. Πάρετε δυο πολύ επιτυχημένα στο παγκόσμιο στερέωμα Καρναβάλια. Του Rio de Janeiro και της Βενετίας.

Το πρώτο έχει επενδύσει στον αρχέγονο συνδυασμό αισθησιακότητας και επίδειξης. «Γαργαλάει» όλες τις αισθήσεις και το μυαλό των αισθήσεων, με κύματα σύνθετων ερεθισμών. Γυμνώνει το όμορφο σώμα. Το ντύνει σαν να διακοσμεί και να τονίζει την ομορφιά της γύμνιας του. Ή, στο άλλο άκρο, το περιενδύει με έναν «κόσμο» (με την αρχαία έννοια του όρου) σαν τον Πέπλο της Φύσης, μια φαντασμαγορία ακραίου στολισμού εκτυφλωτικής λαμπρότητας. Είναι η διακόσμηση σαν καθαυτό περιεχόμενο, η ουσία του ίδιου του φαινομένου, όχι αυτό που βρίσκεται πίσω από το φαινόμενο. Αλλά πίσω από το όργιο αυτό της χρωματικής και υφολογικής ενδυματολογικής πανδαισίας κρύβεται το άλλο όργιο της ομορφιάς του κορμιού – που παραδίπλα γυμνώνεται, έτσι ώστε η έσω και η έξω ουσία, η ουσία και η περι-ουσία, να συνεπιδεικνύονται διεγείροντας το νου του σώματος σε ακραίες ηδονές. Αυτά μέσα σε ξέφρενους ρυθμούς σάμπας, και την πρωτόγονη δύναμη της ρυθμικής κίνησης, είτε με το λίκνισμα της σαγήνης. Και με την επίσημη πομπή των Αρμάτων της φυσικής αποκάλυψης. Ένας σύγχρονος Διονυσιακός θίασος εν πομπή εις δόξαν του αισθησιασμού.

Όλα συνεργούν επί τω αυτώ. Και αυτό το αυτό έχει μια ισχυρή ταυτότητα. Να πώς πετυχαίνεται ένας υψηλός στόχος. Τίποτα δεν είναι τυχαία στην κορυφή του κόσμου. Άλλο και αλλοίο το ορίζον το Βενετικό Καρναβάλι. Η Αναγέννηση είναι ο οδηγός. Τα πάθη υπάρχουν, αλλά εκλεπτύνονται. Την αμεσότητα αντικαθιστά το στιλιζάρισμα. Οι ενδυμασίες-παγώνια υπάρχουν, το ύφος τους καλλιεργείται, αλλά η μορφή της αρμονίας επιβάλλεται στον καταγισμό των αισθήσεων. Στην όραση και αφή όπως και στην ακοή. Η Αναγεννησιακή μουσική είναι σαν το δεύτερο Κλασσικό. Το σώμα δεν φαίνεται καθ' εαυτό, αλλά μπορεί να παραδηλωθεί εντονότατα. Η κομψότητα επικαλύπτει τον αισθησιασμό, χωρίς φυσικά να τον εξαφανίζει – αντιθέτως απευθύνεται στον νοερό νου όσο και στον σωματικό. Η κομψότητα κυριαρχεί, που στην άκρα της υπεροχή γίνεται χάρις. Το ανάλαφρο βάδισμα και οι καμπύλες υποκλίσεις συντονίζονται στο ίδιο μοτίβο: η μορφή αναδεικνύει καλύτερα το περιεχόμενο και τη δύναμή του από ό,τι η ίδια η αμεσότητα της άμορφης καθ' εαυτής παρουσίας του. Είναι, όπως είπα, το κλασσικό βίωμα στην τελετουργική επιβίωση της δεύτερης παρουσίας του.

Ισχυρή ταυτότητα σκοπού και εδώ. Και συναρμογή μέσων προς επίτευξή του. Γύρω πλέκονται ιδιωτικές συνάξεις και επιμέρους γιορτές, και παρέες και γλέντια και χοροί και

τραγούδια και συμπεριφορές. Αλλά όλα καθορίζονται από τον χαρακτήρα της ταυτότητας του Βενετσιάνικου καρναβαλιού. Κι έτσι είναι αρχετυπικό και αυτό. Και γιαυτό πετυχαίνει και πρωτεύει.

Και από τα πρώτα στα μονίμως έσχατα. Τι είναι το «Πατρινό Καρναβάλι»; Ορδές παιδιών που ξεδίνουν χοροπηδώντας στους δρόμους γιατί δεν έχουν άλλη συλλογική γιορτή δημιουργικότερης έκρηξης της νεανικής τους ζωντάνιας --- και μεγάλων της προσκόλλησης που παιδιαρίζουν για να εκτονώσουν την αφόρητη πίεση της ασήμαντης ζωής του νεοελληνικού παρόντος, μη έχοντας άλλες ανώτερες και δυνατότερες ενήλικες απολαύσεις. Αμφότερες οι κατηγορίες ταλαιπωρούνται σε αδιέξοδες διεξόδους γιατί ο Λαβύρινθος της Χαμοσύνης δεσπόζει. Στολές χαζές, φθηνιάρικες, που οποιοσδήποτε στολισμός παραδοσιακός δικός μας ή και Αφρικάνικου χωριού είναι σκάλες ανώτερος. Καμιά χορευτική επεξεργασία της κίνησης – απλά χοροπήδημα που δεν είναι πήδημα χορού ούτε, φευ, καν «πηδήματος». Μουσική υποδιαλογής, που βογγάει μεγαφωνικά προσπαθώντας ματαιώς να δημιουργήσει ένταση. Και θεατές λιγώτεροι από τους «εκτελεστές», που παρατηρούν αμέτοχοι και απαθείς τα εξωρχούμενα της κακογουστίας. Για να χαζολογήσουν εν συνεχεία τα συνηθισμένα. Ξέχασα και κάτι λίγα παιδαριώδη άρματα. Και τους «χορούς» της κοινωνικής συμβατικότητας και κάτι άλλα παρείστικα. Άπαγε της ενθυμήσεως!

Που είναι η έντονη χαρακτηριστική ταυτότητα; Που το επίπεδο που θα τραβήξει; Που η Διονυσιακή Χαρά της Ζωής;

Το Πατρινό Καρναβάλι είναι ένα άταφο ψοφίμι. Πέθανε επειδή έχασε την όποια συγκυριακή ταυτότητα είχε και δεν απέκτησε άλλη ισχυρότερη ώστε να ανέβει ο τόνος και να μπορέσει να ανταποκριθεί καν στην προκλήση του διπλανού χοροπηδήματος ή παραδοσιακού δρώμενου στην χώρα – πολύ λιγώτερο στην πρόκληση της ποικιλώτατης προσφοράς τελετών καθαρού παγκοσμίως.

[Δημοσιεύθηκε στον "ΠΑΤΡΙΝΟ ΤΥΠΟ" 8-3-2011]